

קוֹנְטֵרַס

תְּהִיָּה חָכָם

יבֹאֵר מִי נִקְרָא חָכָם בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמֵהִי הַחֲכָמָה
הַכִּי גְדוֹלָה, לְהַתְנַגֵּעַ וּלְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ בִּימֵי חַיֵּי הַכֹּלֵל
בְּעוֹלָם הַזֶּה.

*

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי
רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה
רַבִּי נַתָּן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וּמִשְׁלֵב בְּפֶסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבֵא לְדָפוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: עֵקֶר הַחֲכָמָה בְּזֵה הָעוֹלָם הוּא
אֵיךְ לְהַחְזִיק מֵעֲמֵד מִכָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאֵינּוּ
נִשְׁבֵּר כָּלָל, וְאֶפְלוּ שְׂכַל הָעוֹלָם מִחֲרָפִים וּמִבְזִים
אוֹתוֹ וְשׁוֹפְכִים אֶת דָּמוֹ, עָלָיו לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי
אֲפָנִים שְׂבַעוֹלָם, וְלֹא לְהִשְׁבֵּר כָּלָל. וְזֶה עֵקֶר
הַחֲכָמָה. וּמִלְבָּד זֹאת, אֵין שׁוּם חֲכָמָה אַחֲרֶת, כִּי
בְּזֵה הָעוֹלָם עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד כָּל מִינֵי צְרוֹת
וְיִסּוּרִים וּמִכְאוּבִים וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, עַד שְׁנַחֲלֶשֶׁת
דַּעַתוֹ לְגַמְרֵי, וְנִעְקָר מִהֶאֱמוּנָה הַפְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ.
וְעַל-כֵּן עֵקֶר הַחֲכָמָה — לְהַחְזִיק מֵעֲמֵד, וְלִחְזוֹר
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמִי שְׁיָכוֹל לְהִתְחַזֵּק בַּמַּצְבִּים הַקָּשִׁים
בְּיוֹתֵר, הוּא הַחֲכָם הַכִּי גָדוֹל.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרלח)

קוּנְטֵרס

תְּהִיָּה חָכָם

א.

בְּנֵי! רְאֵה לְהִיּוֹת חָכָם בְּזֵה הָעוֹלָם, וְעַקֵּר הַחֲכָמָה לִידַע שְׂאִין לִי חֲכָמָה כָּלֵל, כִּי אוֹתִיּוֹת חֲכָמָה הֵן — כַּח מָה, הֵינּוּ שְׂאִין בִּי שׁוּם כַּח, וְאִין בִּי שׁוּם מַח, רַק מַה שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן לִי; כִּי עַקֵּר הַחֲכָמָה הוּא רַק הַשְּׂגַת אֱלֻקוֹת, שְׂצָרִיךְ הָאָדָם לְהִכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ הַיָּטִב הַיָּטִב בְּחַפּוּשׁ אַחַר גְּלוּי אֱלֻקוֹת, וְתַמִּיד לְחַשֵּׁב "מִי בָּרָא אֱלֹה" (יִשְׁעִיָּה מ, כו), מַה שֶׁהוּא רוֹאֵה לְפָנָיו וּמַה שֶׁשׁוֹמֵעַ וּמַה שֶׁמְרַגֵּישׁ, תַּמִּיד יִהְיֶה חָכָם וַיִּחַפֵּשׁ וַיִּבְקֹשׁ אֶת מִי שֶׁהַחֲכָמָה שָׁלוֹ, שֶׁהִיא אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ וַיִּתְבַּרֵךְ; כִּי עַקֵּר הַחֲכָמָה בְּזֵה הָעוֹלָם לְהַגִּיעַ אֶל סוּד

הדברים מי ברא אלה, מי ברא את הבריאה הנוראה והנפלאה הזאת, אשר למראה עינינו, עד שיבוא ויחפים ויבין וישפיל וידע, אשר בורא כל העולמים ברא את כל הבריאה הנפלאה הזאת אשר למראה עינינו, וזה עקר החכמה להשיג בזה העולם. ואף שיש הרבה דברים שהוא אינו יכול להבין, עליו לדעת, כי עקר החכמה — שאין יודעים כלום, כי תכלית הידיעה שלא נדע (בחינת עולם יג, נה), לא כל דבר יכולים להבין תכף-ומיד, ואם האדם יחפש ויבקש אחר פנימיות הבריאה, אז יתגלה אליו מלך הכבוד בעצמו. וזו מעלת הצדיקים — שתמיד מחפשים ומבקשים אחר סוד הבריאה, לידע ולהבין ולהשפיל מי ברא אלה, ואיך נברא העולם הזה יש מאין דיקא, וזה עקר השלמות שאדם צריך להגיע אליה — שיחפים בחכמת אלקות. ומי שזוכה להגיע אל הדעת והשכל הזה, הוא נקרא חכם, כי בלי זה אינו נקרא חכם כלל; כי עקר החכמה הוא שמבטל את עצמו לגמרי, ויודע אשר פת מה — מה כחנו מה גבורתנו, מה אנחנו לפניו יתברך? כלום. וככל שאדם מכניס את עצמו בחכמה זו, שיודע שהקדוש-ברוך-הוא ברא ומנהיג את העולם בהשגחה פרטית יש מאין, וסובל

את כל אשר בא אליו, הוא החכם הגדול ביותר, והוא הגיע אל התכלית האמתית.

ובאמת הכל הוא חכמה עמקה, "עמק עמק מי ימצאנו" (קהלת ז, כד), איך שנתהוה יש מאין, וזה נקרא חדוש העולם, שהקדוש-ברוך-הוא חדש את עולמו יש מאין המחלט, ואחר-כך ברא מהם כל העולם ומלואו, ועל זה צריכין להיות חכם אמת, לידע אשר אין יודעין כלל, ויסלק את חכמתו המדמית, וישליך את עצמו באמונה פשוטה על חדוש העולם, ואז יראה נפלאות, ואפלו אם יקשו לו אילו קשיות על כל זה, איך יכול להיות שנברא יש מאין המחלט? אם רק יהיה חכם אמת, אז יבין וישפיל מאחר שאנחנו רואים שעכשו בבריאה הקדוש-ברוך-הוא בורא יש מיש, וזה אינו חדוש אצל העולם כל-כך, כי החדושים הנוראים והנפלאים שהקדוש-ברוך-הוא מחדש יש מיש בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, זה אנו רואים; כי באמת אנו רואין חדוש העולם בכל עת ובכל שעה, כי הקדוש-ברוך-הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שבערב חמה שוקעת ונעשה חשך, ובבקר חוזר ומחדש אור החמה, וכן מחטה אחת

שזורעים בארץ, הקדוש-ברוך-הוא מצמיח ממנה פמה
 שבלים גבוהים עם פמה מאות חטים, וכן מגרעין אחד
 מצמיח ברצונו אילן גדול ונפלא, ומטפה סרוחה הוא
 בורא ברצונו אדם גדול וחייה גדולה, וכיוצא בזה
 פלאי פלאות הבריאה, שאנו רואים בכל יום, בכל עת,
 בכל רגע ובכל שעה, אשר הקדוש-ברוך-הוא בורא
 בריות נפלאות, אבל מחמת שכל אלה הבריות
 הנפלאות בורא אותם הקדוש-ברוך-הוא יש מיש, כי
 כך גזר ברצונו, שמיום הבריאה והלאה יברא הכל יש
 מיש, על-כן אף-על-פי שאנו רואים בעינינו חדושי
 בריותיו בכל עת, אף-על-פי-כן אי אפשר להבין בשכל
 חדוש העולם, מחמת שאז היה יש מאין; על-כן
 צריכין להתחזק באמונה להאמין באמונה שלמה,
 שהקדוש-ברוך-הוא ברא הכל ברצונו בתחלת הבריאה
 יש מאין המחלט, הינו כי מה שהיה קדם לכן, זה עקר
 החכמה הגדולה שאדם מסלק את חכמתו המדמית,
 ויודע ועד אשר הקדוש-ברוך-הוא חידש את עולמו יש
 מאין, שזה חדוש העולם, ועל זה צריכין אמונה
 פשוטה מאד, כי עם חכמה אין יכולים להבין את זה,
 כי יכולה לבוא עליו כפירות ואפיקורסות, אך כשאנו
 מתבוננים איך שבתוך הבריאה יש מיש, הקדוש-

תהיה חכם

קעה

ברוך-הוא עושה בכל יום נסים ונפלאות יש מיש, שאנו רואים בעינינו שנצמח מגרעין אחד אילן גדול, אשר שום חכם ומחקר לא יכול להאמין בזה, שיכול לצמח מגרעין קטן כזה אילן גדול כזה, עם ענפים ועלים ופרות כאלו, ואיך היה אפשר לצייר זאת בשכל, אף-על-פי-כן אנו רואים, שנצמח אילן גדול מגרעין אחד ופרות נפלאים, וכן אדם בעל דעת ובעל שכל גדול נברא מטפה סרוחה, אשר אי אפשר להסביר את זה בשכל אנושי כלל, איך מטפה סרוחה נברא אדם בעל קומה ובעל צורה ובעל שכל כזה, רק הוא יתברך "אמר ויהי הוא צנה ויעמד" (תהלים לג, ט). ועל-כן זה הבורא יתברך שמו, שיכול לברא מגרעין אחד אילן שלם, הוא בודאי יכול לברא יש מאין המחלט לגמרי, ואף שאדם אינו מבין את זה, צריך להתבונן בתוך הבריאה גם-כן ויראה, הלא גם יש מיש אי אפשר להבין, ואף-על-פי-כן אנו רואים איך שהוא יתברך מחדש את הבריאה בכל יום ובכל רגע ממש, ובורא יש מיש ומגרעין אחד נברא אילן נפלא עם פרות מתקין, ומטפה סרוחה נברא אדם בעל קומה, בעל צורה ובעל שכל, מה ששום חכם בעולם לא יכול להבין את זה, ועוד נפלאות רבות שהקדוש-ברוך-הוא

מַחֲדֵשׁ יֵשׁ מִיֵּשׁ, וּמְכַנִּים בְּשֵׁכַל הָאָדָם, שְׂיָבִין וַיִּשְׁכִּיל
 דְּבָרִים שְׁלֹמְעָלָה מֵהַשְּׁפָלָתוֹ. וְאִם יֵשׁ דְּבָר כָּזֶה בְּיָדֶיךָ
 יֵשׁ מֵאִין הוּא נִמְצָא, וְזֶה סוּד חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, שֶׁהַקְּדוּשָׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא מְחַדֵּשׁ אֶת הַבְּרִיאָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה
 וּבְכָל רֵגַע מִמָּשׁ, עַד שְׁעוּלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וַיִּוֹדַע
 שֶׁהַכֹּל אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא יִתְבָּרַךְ בּוֹרֵא יֵשׁ מֵאִין
 מִמָּשׁ, וְאֶפְלוּ יֵשׁ מִיֵּשׁ הוּא גַם-כֵּן יֵשׁ מֵאִין.

וְזֶה עֵקֶר הַחֲכָמָה, שְׂאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ בְּזֶה
 הָעוֹלָם, לְהִיּוֹת חָכֵם כָּזֶה, שְׂיִדַּע שְׂאִין לוֹ שׁוּם חֲכָמָה,
 וַיִּבְטַל אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה, כִּי אַמוּנָה הוּא
 עֲנִין שְׂאָדָם מֵאִמִּין בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שׁוּם חֲכָמָה וּבְלִי
 שׁוּם הַשְּׁפָלָה וּבְלִי שׁוּם דַּעַת, כִּי אִם הִיָּה בְּזֶה חֲכָמָה
 אוֹ דַּעַת אוֹ הַשְּׁפָלָה, לֹא הִיָּה שִׁיךְ בְּזֶה הָאַמוּנָה, כִּי
 אַמוּנָה הִיא רַק דְּבָר שְׂאָדָם אֵינוֹ מִבִּין וְאֵינוֹ מְשֻׁכָּל
 וְאֵינוֹ מְחֻכָּם, עִם כָּל זֹאת עֵקֶר הַחֲכָמָה, לִידַע שְׂאֵינוֹ
 יוֹדַע כָּלֵל, וְאֶפְלוּ שְׂמִשְׁיג כְּבָר הַשְּׂגוּת, יִדַּע שְׂאֵינוֹ יוֹדַע
 כָּלֵל, שְׂזֶה עֵקֶר הַחֲכָמָה. וְעַל-כֵּן בְּזֶה שְׂאָדָם מְשֻׁכָּל
 אֶת חֲכָמָתוֹ הַמְּדַמִּית לְגַמְרִי, וּמֵאִמִּין בְּאִין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, זֶה עֵקֶר הַחֲכָמָה, וְכָל מֵה שְׂאָדָם מְכַנִּים אֶת עֲצָמוֹ
 יוֹתֵר בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּוֹדַע שֶׁהַקְּדוּשָׁ-

תהיה חכם

קעז

ברוך-הוא מחדש את הבריאה יש מאין, ואפלו יש מיש הוא גם-כן מרצונו הפשוט, זה עקר החכמה, ועל-ידי-זה ימשיך על עצמו אורות צחצחות ומחין עליונים; אשרי מי שזוכה להיות חכם, לידע שאין לו שום חכמה כלל, וישליך את חכמתו המדמית, ויפנס בתוך אמונה פשוטה בו יתברך, ועל-ידי-זה ישיג אורות עליונים, אורות צחצחות, אשרי לו!

ב.

בני! ראה להיות חכם בזה העולם, ועקר החכמה — לבטל את עצמו לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, לידע שאין יודעים כלל, כי באמת מי שמתחיל להתבונן מה שקורה בזה העולם, שעוברות על כל אחד ואחד עליות וירידות, קטנות ומכאובים, חלישות הדעת, צרות ומרירות, יסורים מגנים ועגמת נפש חדשים, בכל יום ובכל שעה ובכל רגע הוא רואה ומבין ומשכיל שאינו יודע כלל, מה שהקדוש-ברוך-הוא רוצה ממנו; ועל-כן עקר החכמה לידע שאין יודעים כלל, וצריכין להרגיל את עצמו לבא אליו יתברך בתמימות ובפשיטות גדולה, ולהתחיל לדבר

עמו יתברך פֿאַשר ידבר איש אל רעהו וְהִבֵּן אֶל אָביו, וַיִּשְׁפֹּךְ אֶת שִׁיחוֹ וַנִּפְּשׂוּ אֵלָיו יתברך בְּתַמִּימוֹת וּבִפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וּכְכֹל שִׁיִּסְלַק דַּעְתּוֹ וְחִכְמָתוֹ וּבִינָתוֹ לְגַמְרֵי, כְּמוֹ-כֵן יִזְכֶּה לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִמוֹ יתברך, וּלְסַפֵּר לוֹ יתברך כָּל מַה שְּׁמַעִיק לוֹ, וּמְכַל מַה שְּׁמַצְעֵר אוֹתוֹ וְכֹל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, הַכֹּל לְכֹל יִסְפֵּר אֵלָיו יתברך בְּלִשׁוֹן פְּשׁוּטָה כְּדַבּוּר בְּנֵי-אָדָם שְׂמֻדְבָּרִים בֵּינֵיהֶם, וַיִּבְקֹשׁ וַיִּתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יתברך בְּרַחֲמִים רַבִּים, רַחֲמִים עֲלִיוֹנִים, וַיּוֹצִיא מִפִּיו כָּל מַה שְּׁמַעִיק לוֹ, דִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְזַכֵּךְ וּלְטַהֵר אֶת לְבוֹ וַנִּפְּשׂוּ וּמַחוּ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ, וַיִּזְכֶּה לְהַשְׁכִּיל, שְׂרַחוּק מִמֶּנּוּ הַחֲכָמָה וְהַשְּׂכָל, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כָּלֵל, וְזֶה יְבַנֶּה אֶת אַמוּנָתוֹ לְהֶאֱמִין יוֹתֵר בּוֹ יתברך; כִּי בְּאַמֶּת הוּא יתברך מְנַהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, דְּבַר גְּדוֹל וְדְבַר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה אֶלָּא מִמֶּנּוּ יתברך, כִּי הוּא יתברך מְחַיֶּה אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּלָם, וּבְכֹל עֵת וָרִגַע וְדָקָה נִבְרָא הָעוֹלָם מִחֻדָּשׁ יֵשׁ מֵאִין הַמְּחַלֵּט, וְאַפְלוּ שְׂרוּאִים דְּבָרִים יֵשׁ מֵיֵשׁ, אִם "תהיה חכם", וְתִתְבּוֹנֵן בְּאַמֶּת מְצִיאֹתוֹ יתברך, תְּבִין שְׂאֶפְלוּ הַדְּבָרִים שֶׁהֵם יֵשׁ מֵיֵשׁ הֵם גַּם-כֵּן יֵשׁ מֵאִין, וְזֶה עֵקֶר הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה וְהַשְּׂכָל, שְׁיִשְׁכִּיל וַיְבִין וַיַּחֲכֵם הָאָדָם, אֲשֶׁר אֵין בְּלַעַדָּיו

יתברך כלל. וככל שתחזק את עצמך באמונה פשוטה
 בו יתברך, ותרגיל את עצמך לדבר אליו יתברך,
 ותספר את כל מה שעובר עליך בפרטי פרטיות,
 כמו-כן תזכה להכלל באין סוף ברוך הוא, ותזכה
 לחדש את עצמך בכל פעם, ותשפח מהעבר, אשר זה
 עקר החכמה, שישפיל שאינו יודע כלל מה שעבר
 עליו עד עכשו, כי הכל ממנו יתברך, והוא צריך רק
 לשוב בתשובה שלמה בכל יום, ולבא ולהתחנן
 ולבקש על נפשו על כל מה שעובר עליו, ודיקא
 על-ידי-זה יזכה להמשיך על עצמו ערבות, נעימות,
 ידידות, זיו שכינת עזו יתברך, כי השכינה אינה שורה
 אלא במקום השפלות, וככל שאדם מביטל את עצמו
 לגמרי, פן זוכה להיות כלי לענוה ושפלות, כי זו
 החכמה הכי גדולה, שהאדם ידע שאינו יודע כלל,
 ועל-ידי-זה יעבר את זה העולם בשלום. ואחרת —
 אם האדם רוצה להיות חכם, להבין ולהשפיל כל דבר
 כמו שהוא, אז נעקר לגמרי מן העולם, כי איך שהוא
 מתחיל לחקר חקירות של הבל, עד שנכנס ממחשבה
 למחשבה וממחשבה למחשבה אחרת, עד שבא לידי
 קשיות וספקות אחריו יתברך, רחמנא לצלן, עד
 שנעקם לבו לגמרי ובא לכפירות ואפיקורסות, ואז

נַעֲקֹר מִן הָעוֹלָם; כִּי עֲקֹר הַחַיּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא רַק הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבַרַךְ אֲשֶׁר אֵין יוֹדְעִים כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַרַךְ מִחַיָּה וּמְהוּוּה וּמְקַיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַרַךְ, וּכְכֹל שְׂיִכְנִיס בְּעֲצָמוֹ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, כְּמוֹ-כֵן יִזְכֶּה לְחַיּוֹת חַיִּים חֲדָשִׁים, חַיִּים נְעִימִים בְּכָל פַּעַם, אָבֵל אִם יִתְחִיל לְחַקֵּר וּלְהַפְנִיס מִמַּחְשָׁבָה לְמַחְשָׁבָה, וּמִמַּחְשָׁבָה לְמַחְשָׁבָה אַחֲרַת, עַד שְׂיִכְנִיס בְּקִשְׁיוֹת וּבִסְפֻקוֹת, אִזּוֹ דִּיקָא יִפֹּל, רַחֲמָנָא לִישְׁזֹבֵן, בְּכַפִּירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת שְׁלֵא יוּכַל לְצִאת מִמָּנָה; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְהַיּוֹת חָכָם, וְתַחֲכִים וְתַשְׁכִּיל, וְתַדַּע שְׂאֵין יוֹדְעִין כָּלֵל, כִּי תַכְלִית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדְעָ, וְזֶה עֲקֹר הַחֲכָמָה הַכִּי גְדוּלָהּ, וְעַל-כֵּן "תְּהִיָּה חָכָם", וְתַשְׁלִיךְ אֶת חֲכָמְתָךְ וּבִינְתָךְ וְשַׁכְלָךְ לְגַמְרִי, לִידַע שְׂאֵין יוֹדְעִים כָּלֵל, וְהַכֹּל לְכֹל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרֻטִי פְּרֻטִית, וְאִם תּוּכַל לְהַגִּיעַ לְמַדָּה הַיֶּקֶרָה הַזֶּה — לְבַטֵּל אֶת שַׁכְלָךְ לְגַמְרִי, אִזּוֹ דִּיקָא תַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם. רַק חֲזַק וְאַמֵּץ, כִּי בְשַׁעָה שְׂאָדָם יוֹדַע שְׂאֵינוֹ יוֹדַע כָּלֵל, אִזּוֹ הוּא בְּסַכָּנָה גְדוּלָהּ, אוֹ שְׂיַעֲלֶה לְמַדְרָגוֹת נִשְׁגָּבוֹת וְנִעְלֹת בְּיוֹתֵר, אוֹ שְׂיִפֹּל לְנוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא, עַד שְׂיִיאֵשׁ עֲצָמוֹ לְגַמְרִי, כִּי יֵשׁ בְּזֶה שְׂתִי בְּחִינּוֹת

— לְטוֹבָה אוֹ לְהַפּוֹף — לְרָעָה, הֵינּוּ אִם הָאָדָם מְסַלֵּק דַּעְתּוֹ חֲכָמְתוֹ וּבִינָתוֹ, וַיּוֹדַע שְׂאִינוֹ יוֹדַע כָּלֵל, כִּי תְכַלִּית הַיְדִיעָה שְׁלֵא גִדַּע, וְעָלְיוֹ תָמִיד לְהִתְחַזֵּק וְלַעֲלוֹת מֵעֵלָה מֵעֵלָה, אֲזַי הוּא זוֹכֶה לְהַגִּיעַ לְמַחֲזִין עֲלִיוֹנִים, מַחֲזִין חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם, עַד שֶׁהוּא מַשִּׁיג אֶת הָאֵין סוּף בְּהַשְׁגוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל פַּעַם, אֲבָל לְהַפּוֹף, אִם אֵינוֹ מַשְׁכִּיל, אֲלֵא נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי הָרַע שֶׁבְחֲמֵרִיּוֹת גּוֹפּוֹ, אֲזַי נֶעְקָר מִן הָעוֹלָם, כִּי נִכְנָס מִמַּחְשָׁבָה לְמַחְשָׁבָה וּמִמַּחְשָׁבָה לְמַחְשָׁבָה אַחֲרֵת, עַד שֶׁבָּא לְיַדִּי כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, שְׂאֲזֵי נֶעְקָר מִן הָעוֹלָם; כִּי עָקַר הַחַיִּים הֵיא הָאֲמוּנָה, וְעָקַר הַמּוֹת הוּא כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת; וְעַל-כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי "תְּהִיָּה חֶכֶם", וְתִרְגְּלוּ אֶת עֲצֻמְךָ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשֵׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְכָל מֵה שֶׁרַק מֵעֵיק לְךָ תִּדְבַר וְתִסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל-יַדֵּי-זֶה יִמְשָׁכוּ עָלֶיךָ בְּכָל פַּעַם מַחֲזִין חֲדָשִׁים וְתִכְנֵס לְפָנָיו וְלְפָנִים, וְתִשִּׁיג בְּכָל פַּעַם אֶת עֲצָם עֲצָמִיּוֹת אֲלֵקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתִזְכֶּה שְׂיֵאִיר עָלֶיךָ אוֹר גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד; אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוֹכֶה לְהַגִּיעַ לְיְדִיעָה זוֹ, שְׂאֵינוֹ יוֹדַע כָּלֵל, שְׂאֲזֵי לֹא יִפְסִיק מְלֵה־תְּפִלָּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִבְקַשׁ וְלְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ, וְזֶה יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ כֶּסֶף וּמְרַכָּבָה שְׂתִהְיֶה הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בּוֹ תָמִיד, אֲשֶׁר אֵין לְךָ חֲכָמָה

יותר גדולה מזו.

ג.

ראה אהובי, בני היקר, להסתפל על התכלית הנצחית, לידע אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומטהו ומקיים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר הם לבוש לגבי האין סוף ברוך הוא, וככל שתכניס בעצמך ידיעות אלו, יותר חכמה תכנס בך, כי עקר החכמה לידע שאין יודעים כלל, ולזה זוכים רק אם מחדירים בעצמו אמתת מציאותו יתברך; כי כל מה שאדם מכניס בעצמו יותר את עצם עצמיות אלקותו יתברך, על-ידי זה נתבטל בעיני עצמו לגמרי. וזה עקר החכמה שבכל החכמות, שידע שאינו יודע כלל; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, להיות חכם, ותתחיל להסתפל על התכלית הנצחית, ולידע אשר העולם הזה הוא רק מעבר, שצריכין לעבר אותו ולסגל בו מצוות ומעשים טובים שהם רצונו יתברך, וללמד את התורה הקדושה, שהיא חכמתו יתברך, ועל-ידי שמכניסים בעצמם חכמתו יתברך, ומקיימים את רצונו יתברך, משרין את השכינה

בזה העולם. וזה עקר התכלית, שבשבילה הוריד הקדוש-ברוך-הוא נשמותינו מרום גבהי מרומים אל עולם העשיה הגשמי והחמרי הזה, כדי שנעשה לו יתברך פאן דירה, הינו שכלם יפירו אותו יתברך (זהו בא מב:), וכלם ידעו שהכל לכל אלקות גמור הוא, ורק זו נקראת חכמה, כי מבלעדי זה אין שום חכמה כלל, אלא הכל הבל ורעות רוח וסכלות גדולה. ועל-כן, אהובי, בני "תהיה חכם", ותקיים את רצונו יתברך, שהם כלל המצוות והמעשים טובים, ותלמד את התורה הקדושה שהיא חכמתו יתברך, ומכל דבר תסתכל רק על האלקות שיש בדבר הזה. וזו שלמות החכמה שאדם צריך להגיע אליה בזה העולם, וככל שתכניס בעצמך חכמה זו, תתבטל בעיני עצמך לגמרי, ואז תוכל לעבר את זה העולם בשלום; כי כל הצרות והמרירות והדאגות והחלישות הדעת והקטנות שעוברות עליך, הן רק מחמת הגאות והישות שנדבקו בך, כי אתה חושב שיש לך חכמה ודעת ושכל, ובאמת אינך אלא טפה סרוחה, טפש ובער וכסיל גדול, כי בו ברגע שאדם מנתק את עצמו ממנו יתברך, וחושב שהוא כבר משהו, אין עוד כסיל יותר גדול ממנו, כי שלמות החכמה, לידע שאין לך חכמה כלל,

והוא בלעדיו יתברך — אינו כלום, ועל-כן ראה לבטל את עצמך לגמרי לגבי האין סוף ברוך הוא, ולידע אשר אין יודעים כלל, מהי עליה ומהי ירידה, ועל-ידי-זה אף פעם לא תשבר, מאחר שתבטל ממך את הגאות והישות, ועל-ידי-זה ממילא תהיה נעשה כסא ומרפכה לשכינת עזו יתברך, פי הוא יתברך אינו שורה אלא בכלי שבור (ויקרא ופה ז, ב), ובמקום שמתחזקים את עצמם ללא כלום; ועל-כן אהובי, בני "תהיה חכם", ותבטל את ישותך לגמרי לגבי האין סוף ברוך הוא, ועל-ידי-זה תהיה תמיד שש ושמת, ואף פעם לא תהיה בעצבות ובדכאון, מאחר שאתה יודע שבכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, וזה עקר ההתחזקות לכל אדם, שיזכה לחזק את עצמו בכל מה שעובר עליו — בין ברוחני ובין בגשמי, ועליו לידע שאינו יודע כלל, ובו ברגע שנדמה לאדם שהוא כבר יודע, זה סימן שאינו יודע מה שאינו יודע, וכל אלו שנופלים בדעתם בעצבות ובמרירות ובחלישות הדעת, זה בא רק מחמת הישות והגאות שנדבקה בהם, מרב עוונותיהם. ובפרט מפגם הברית — הוצאת זרע לבטלה, שדבר זה מעקם את המח והלב בעקמומיות ובקשיות ובספקות אחריו יתברך.

עד שֶׁעַל־יַדֵּי־זֶה הוּא נוֹפֵל בְּעַצְבוֹת וּבְדַכְאוֹן
 וּבְמַרְירוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְתֵן עֲצָה לְנַפְשׁוֹ, וְתִקּוֹן הַבְּרִית
 — תִּקּוֹן הַחֲטָא הַמְּגַנֵּה הַזֶּה שֶׁל הוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה,
 הוּא רַק עַל־יַדֵּי שֶׁהוּא מְכִיר אֶת מְקוֹמוֹ, וְיוֹדֵעַ שֶׁחֲטָא
 וּפָגַם הַרְבֵּה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעֲכָשׁוּ הוּא רוֹצֵה לָשׁוּב
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְלִכְּן עָלָיו לְבַטֵּל אֶת
 שְׂכָלוֹ וְחֻכְמָתוֹ הַמְּדַמָּה לְגַמְרִי, וְלֹא יִשְׁאַל שׁוֹם קְשִׁיּוֹת
 וּסְפָקוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵךְ, אֲלֵא תָמִיד יִתְלֶה אֶת חֲסָרוֹן
 הַיְדִיעָה בְּעַצְמוֹ, וְיִדַּע אֲשֶׁר אֵינוֹ יוֹדֵעַ כָּלֵל, וְאִז דִּיקָא
 יֵשׁ לוֹ תִקְנָה לְתַקֵּן הַכֵּל, כִּי עֵקֶר תִּקּוֹן הַבְּרִית הוּא רַק
 הָאֱמוּנָה, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא הַפְּרִיד הַיְסוּד מֵהַמְּלָכוֹת,
 הַחֲכָמָה מֵהָאֱמוּנָה, עַל־כֵּן תִּקְוֵנוּ לְקַשֵּׁר וּלְיַחַד חֲזָרָה
 אֶת הַחֲכָמָה עִם הָאֱמוּנָה, הַיְסוּד עִם הַמְּלָכוֹת, כִּי עֵקֶר
 הַחֲכָמָה הוּא הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְעֵקֶר הָאֱמוּנָה הוּא
 בְּדַבָּר שֶׁאֵין יוֹדְעִים כָּלֵל, אֲלֵא הוּא מֵאֲמִין שֶׁהוּא
 יִתְבַּרֵךְ מִחַיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
 וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וּכְפִי שְׂמַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ
 יְדִיעוֹת אֵלוֹ, כֵּן נִזְדַּבֵּךְ מֵחוּ וּשְׂכָלוֹ וְחֻכְמָתוֹ, וְזוֹכָה
 לְטִהַר אֶת נַשְׁמָתוֹ שֶׁנִּפְגְּמָה מִחַמַּת פָּגַם הַבְּרִית;
 וְעַל־כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, "תְּהִיָּה חָכֵם", חָכֵם גָּדוֹל.

ד.

אהובי, בני היקר! עליך לדעת, אשר בזה העולם
 אי אפשר להיות חכם כלל, וזה עקר החכמה — לידע
 שאין לו חכמה כלל, ועל-כן תהיה חכם, לידע שאין
 לך חכמה, פי החכמה היא רק חכמת אלקות, לידע פי
 הוא יתברך מנהיג את עולמו בהשגחה נוראה ונפלאה
 עד מאד, ודבר גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו אלא
 משגח ממנו יתברך בעצמו, ודבר זה לא יכולהו
 הרעיון והדעת כלל, פי אפלו עליה אינו נופל מהאילן
 בלעדי רצונו יתברך, וכן אין אדם נוקף אצבעו
 מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חלין ז:);
 והכל בכונה עליונה אשר דבר זה לא יכולהו הרעיון
 וההשגה כלל, איך שהוא יתברך סוקר את כל מה
 שברא דומם, צומח, חי, מדבר, ואחד צריך להגיע
 למקום זה והשני למקום אחר, כל מדבר יש לו חשבון
 פרטי, היכן צריך שיהיה וילך ויגור, וכמו-כן כל
 בעל-חיים באיזה מקום או יער או שדה וחצר יגורו,
 וכן צומח, כל אילן וכל עשב יש לו המקום שלו היכן
 שיצמח ויגדל, וכן דומם יש לו המקום שינוח שם
 באיזו מדינה, באיזו עיר, באיזה כפר, באיזה הר או

תהיה חכם

קפז

באיזה יער, ודבר זה לא יכול שכל אנושי להבין ולהשפיל כלל, איך הכל משגח בהשגחה פרטי פרטית ממנו יתברך, ולכן עקר החכמה לידע שאין יודעים כלל, מה שקורה עם כל אחד. ואם תהיה חכם, ותדע שאינך יודע כלום, ותמסר את עצמך, מהותך וישותך לגמרי אליו יתברך, אז אף פעם לא תצטער מכל מה שעובר עליך מדומם, או מצומח, או מחי, או מדבר, כי הכל ממנו יתברך, ועל-כן מה שיך להצטער על עולם שאינו שלו, על איזה דבר שקורה עמו, הלא הכל רק ממנו יתברך מטעמים הכמוסים עמו יתברך, כדי שיתעלה לו יתברך נחת רוח. ולכן תהיה חכם, אהובי, בני היקר, ותמסר עצמך לגמרי אליו יתברך, ואז תוכל לעבר את זה העולם בשלום ובשמחה. והעקר שתזכה להיות סבלן גדול עד מאד, מכל מה שעובר עליך, כי באמת מדת הסבלנות היא מהמדות הכי יפות בחיים, ובלי מדת הסבלנות אי אפשר כלל לעבר את זה העולם, כפי המרירות והדכאון וההרפתקאות שתוקפים את האדם בכל יום ובכל שעה ובכל רגע מחדש, והסבלנות היא החכמה הכי גדולה, איך להגיע אליה ולרפש אותה, כי טבעי בני-אדם שהם עצבניים מאד, והם דוחקים את השעה ורוצים

תכף-ומיד מה שהם רוצים, ואם אינם מקבלים את זה, אזי הם נשברים ונופלים בדפאון ובמרירות, ודוחקים את השעה, ומתמרדים נגד כל הבא אליהם, וכך מתחילות הצרות שלו לבוא, אבל בו ברגע פשאדם מוסר עצמו לגמרי אל ההשגחה העליונה, ויודע ועד אשר יש מנהיג לבירה, הינו הקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו בחשבון צדק ובכונה עמקה, אז יכול לסבל כל העובר עליו, ואין לו שום תרעמת על שום בריה שבעולם, והוא חי חיים ערבים ונעימים. ועל-כן ראה, אהובי, בני להיות חכם אמתי, ולהדביק עצמך בו יתברך, ותדע ותשכיל כי רחוקה ממך החכמה, ואתה צריך למסור עצמך לגמרי אליו יתברך, ולידע שכל מה שקורה עמך דבר גדול ודבר קטן, הכל ממנו יתברך; אשרי מי שבא אל השגה זו, ואז הוא החכם השלם, ויודע היטב איך לעבור את זה העולם בשלום; אשרי לו בזה ואשרי לו בכא!

תם ונשלם שבת לאל בורא עולם!